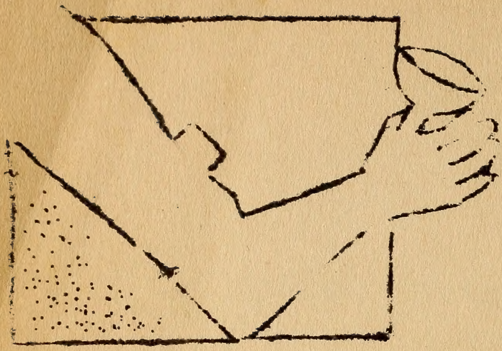
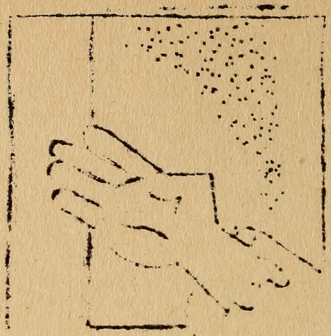

הגדה
של
פסח
מנורה תש ח

הא לחמא עניא

די אכלו אבהתנא

בארעא דמצרים

כל דכפין ייתי ויכול

כל דצריך ייתי ויפסח

השתא הכא – לשנה הבאה בארעא דישראל

השתא עבדי – לשנה הבאה

בני חורין

כל דכפין ייתי ויכול

כל דצריך ייתי ויפסח

אם נכרי אתה פה ואין לך מצות בדרך

הרחוקה אם כחך תש ארור הגבר אסמיו

לו ופתו מפתו לא יעניק לרש

עבדים היינו לפרעה במצרים

ויוציאנו יהוה אלהינו משם

ביד חזקה ובזרוע נטויה ובמופתים

גדולים. ואלו לא הוציאנו משם כי

עתה אנו ובנינו ובני בנינו עבדים היינו

לפרעה במצרים

עבדים היינו (שירה)

וימת יוסף וכל אחיו וכל
הדור ההוא: ובני ישראל פרו
וישרצו וירבו ויעצמו במאד
ותמלא הארץ אותם: ויקם מלך
חדש על מצרים אשר לא ידע
את יוסף: ויאמר אל עמו הנה
עם בני ישראל רב ועצום
ממנו: הבה נתחכמה לו פן
ירבה והיה כי תקראנה
מלחמה ונוסף גם הוא על
שונאינו ונלחם בנו ועלה
מן הארץ: וישימו עליו
שרי מסים למען ענותו
בסבלותם ויבן ערי מסכנות
לפרעה את פתום ואת רעמסס:

וכאשר יענו אותו

כן ירבה וכן יפרץ

(שירה)

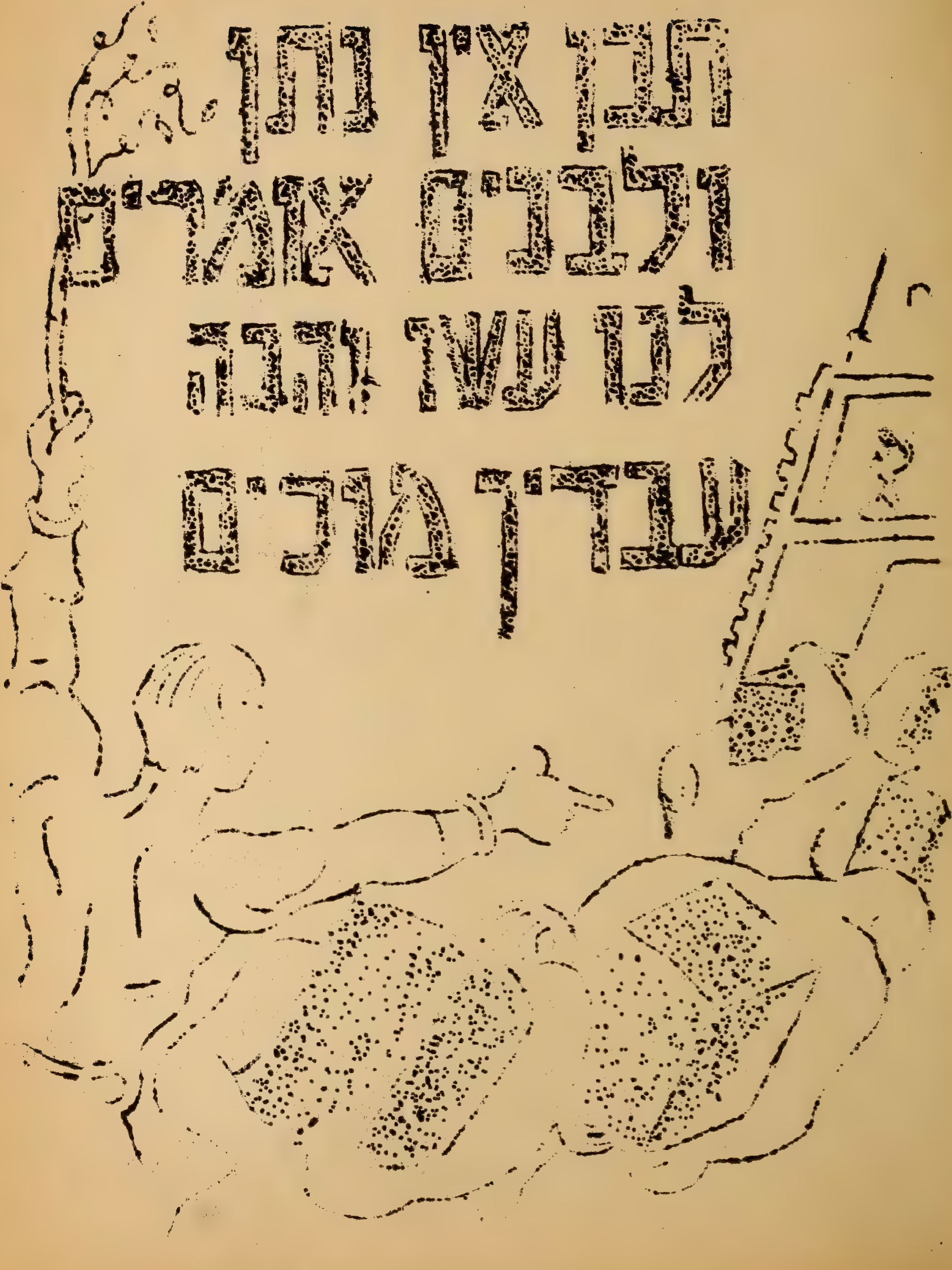

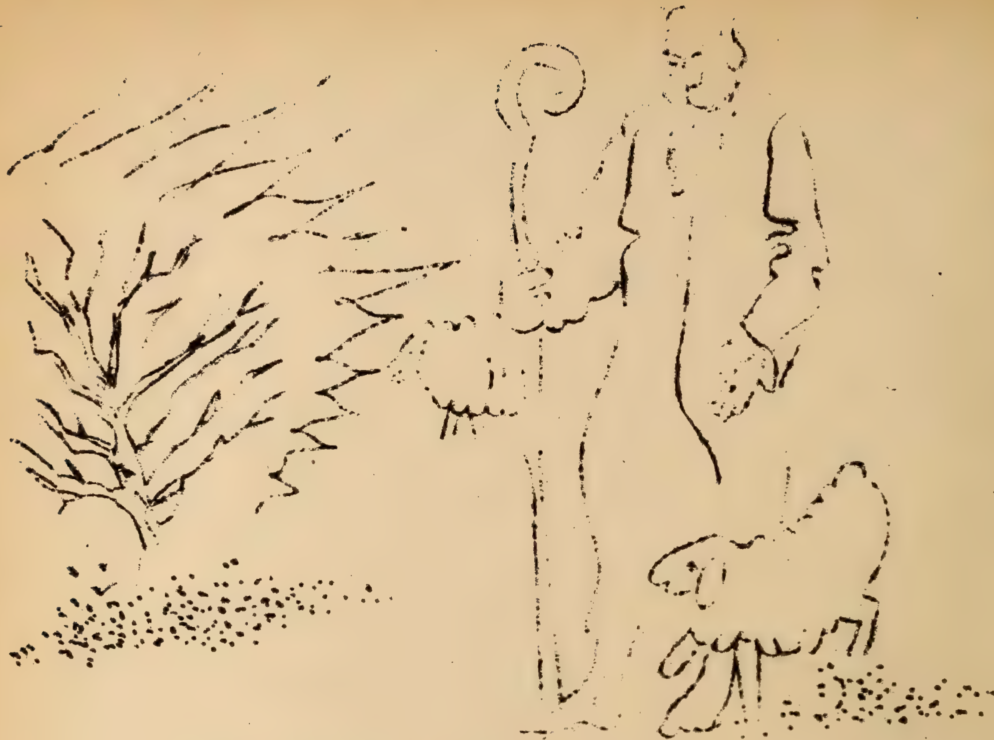
יקצו מפני בני ישראל: ויעבידו
מצרים את בני ישראל בפרך:
וימררו את חייהם בעבודה
קשה בחמר ובלבנים ובכל
עבודה בשדה את כל
עבודתם אשר עבדו
בהם בפרך:

ויצו פרעה ביום ההוא את הנוגשים
בעם ואת שטריו לאמר: לא
תוסיפון לתת תבן לעם ללבון
הלבנים כתמול שלשום הם ילכו
וקששו להם תבן: ואת מתכונת
הלבנים אשר הם עושים תמול
שלשום תשימו עליהם לא תגרעו
ממנו כי נרפים הם: תכבד העבודה
על האנשים ויעשו בה: ויפץ
העם בכל ארץ מצרים
לקושש קש
לתבן:

תבן אין נתן.
ולבנים אמרים
לנו עשו זהב
עבדין גרים

משה היה רועה את צאן יתרו כהן מדין וינהג את
הצאן אחר המדבר ויבא אל הר האלהים חורבה וירא
מלאך יהוה אליו בלבת אש מתוך הסנה וירא והנה
הסנה בוער באש והסנה איננו אכל

ויאמר משה אסורה נא ואראה את המראה הגדול
הזה מדוע לא יבער הסנה?

" הסנה בוער באש והסנה איננו אכל "

למה הראה לו למשה הסנה? לפי שהיה משה מחשב בלבו
ואומר: שמא יהיו המצרים מכלים את ישראל? לפיכך הראהו
אש בוערת והסנה איננו אכל. כשם שהסנה בוער באש
ואיננו אכל כך המצרים אינם יכולים לכלות את ישראל

וירא אדני כי סר לראות ויקרא אליו
אלהים מתוך הסנה ויאמר :
משה , משה .
ויאמר : הנני .

ויאמר אדני :
ראה ראיתי עני עמי אשר
במצרים ואת צעקתם שמעתי מפני נגשיו
כי ידעתי את מכאביו וארד להצילו
מיד מצרים ולהעלותו מן הארץ
ההיא אל ארץ טובה ורחבה
אל ארץ זבת חלב ודבש
ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי
וגם ראיתי את הלחץ אשר מצרים לוחצים אותם
ועתה לכה ואשלחך אל פרעה והוצא את עמי
בני ישראל ממצרים .

ך בא מצרימה אל
הכענים והאמללים . אל כל
הנאנחים והנדכאים ואמרת
אליהם כי אמללים הם –
– והם לא ידעו כי גדל
ענים וגדולים מכאוביהם
ובורא לחצם – והם לא
יאמינו .

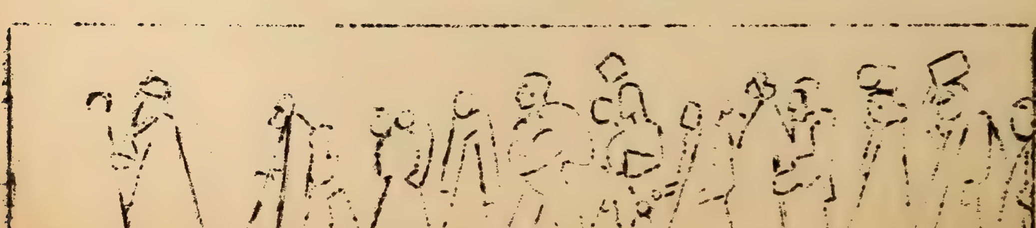
ופקחת עיניהם בחזק
יד על כל לחצם ועל כל
ענים . ועם זה ימשך אחריך
מקור אחיך אשר לא ידעוך

עוד ומכל העם מסביב אור רע ומר להם
והיית לאב המון אדם רב ולראשי שבטיו .
ועשית מן התולעים – אדם . ומן האדם – עם
ומעפרות חול – ארץ.

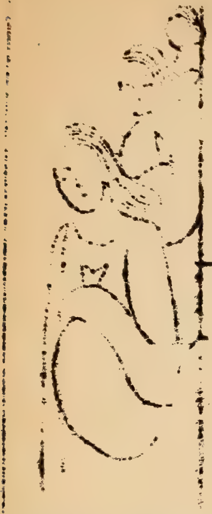
ויהי בחצי הלילה ויהוה הכה
כל בכור בארץ מצרים מבכור
פרעה הישב על כסאו עד
בכור השבי אשר בבית הבור
ויקם פרעה לילה ויקרא למשה
ולאהרן ויאמר: קומו צאו מתוך
עמי גם אתם גם בני ישראל.

ויהי מקץ שלשים שנה
וארבע מאות שנה
ויהי בעצם היום הזה
יצאו כל צבאות יהוה
מארץ מצרים

זכור

את היום הזה
אשר יצאתם
ממצרים
מבית עבדים

וישא העם את בצקו בטרם
יחמץ. משארותם צרורות
בשמלתם. וככה יצאו אותו
מתניהם חגורים ונעליהם
ברגליהם ומקלם בידם בחפזון יצאו

[illegible] יוצאים
בדרך המדבר

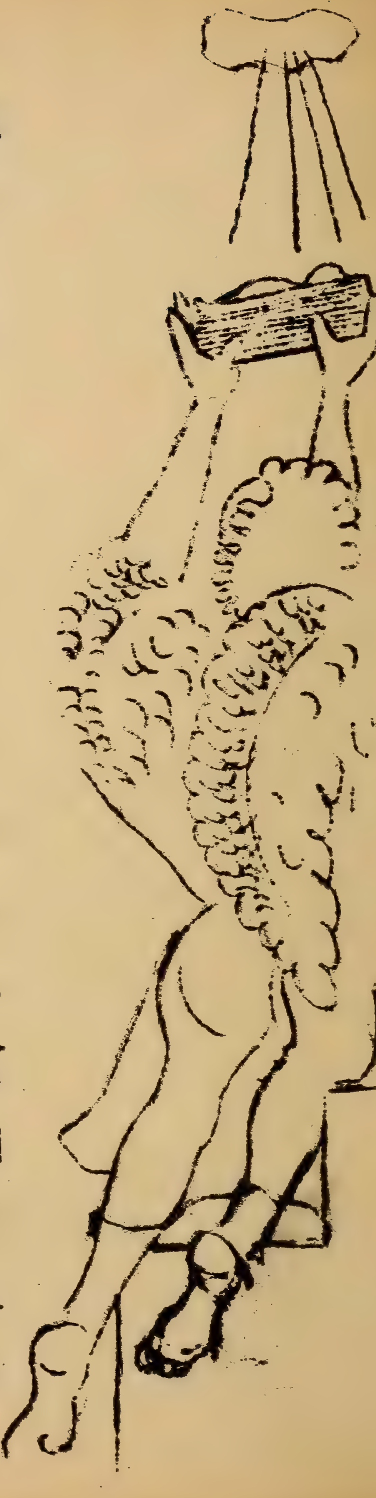
ויהי בשלח פרעה את העם ולא
נחם אלהים דרך ארץ פלשתים כי קרוב
הוא כי אמר אלהים פן ינחם העם
בראותם מלחמה ושבו מצרימה:
ויסב אלהים את העם דרך המדבר ים
סוף וחמשים עלו בני ישראל מארץ
מצרים

ויחזק ה' את־לב פרעה מלך מצרים וירדף אחרי
בני ישראל ובני ישראל יוצאים ביד רמה: וירדפו
מצרים אחריהם וישיגו אותם חונים על הים: ויט
משה את ידו על הים ויולך ה' את הים ברוח
קדים עזה כל הלילה וישם את הים לחרבה
ויבקעו המים: ויבאו בני ישראל בתוך הים
ביבשה והמים להם חומה מימינם ומשמאלם:
וירדפו מצרים ויבואו אחריהם כל סוס פרעה
רכבו ופרשיו בתוך הים. ויהי באשמורת הבקר
ויט משה את ידו על הים וישב הים לפנות בקר
לאיתנו ומצרים נסים לקראתו וינער ה'
את מצרים בתוך הים. וישבו המים ויכסו
את הרכב ואת הפרשים לכל חיל פרעה
הבאים אחריהם בים לא־נשאר בהם עד־
אחד:

בשעה שביקש הקדוש ברוך
הוא להטביע את מצרים בים,
עמד עוזא, שר של מצרים ונשתטח
לפני הקב"ה ואמר לפניו: רבונו
של עולם! במדת רחמים בראת
עולמך. למה אתה רוצה להטביע
את בני? מיד כנס הקב"ה
כל הפמליא של מעלה ואמר להם:
היו דנים ביני ובין עוזא שר מצרים.
התחילו שרי האומות מלמדים
סניגוריא על מצרים. כיון שראה
מיכאל כך, רמז לגבריאל וטס
למצרים טיפס אחת ושמט לבנה עם טיט
ותינוק אחד מצמה שמשקעות בבנין
ובא לפני הקב"ה: רבש"ע, כך שעבדו
את בניך! מיד ישב עליהם הקב"ה
במדת הדין וטבעם בים.

אז ישר משה

אשירה ל'

כי גאה גאה

סוס ורכבו

רמה בים

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

בכל דור ודור

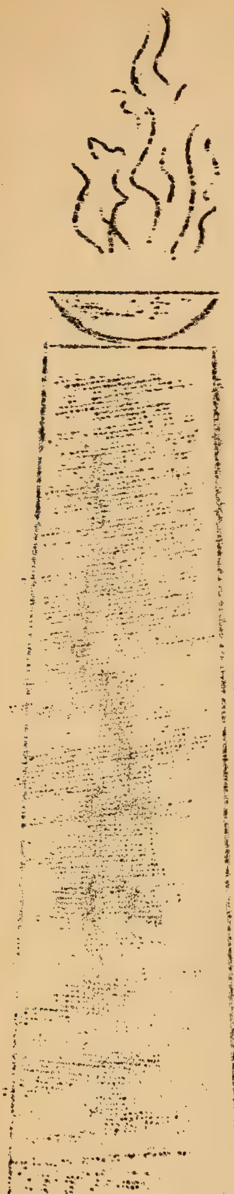
חייב אדם

לראות את עצמו

כאילו הוא

יצא ממצרים

יזכור

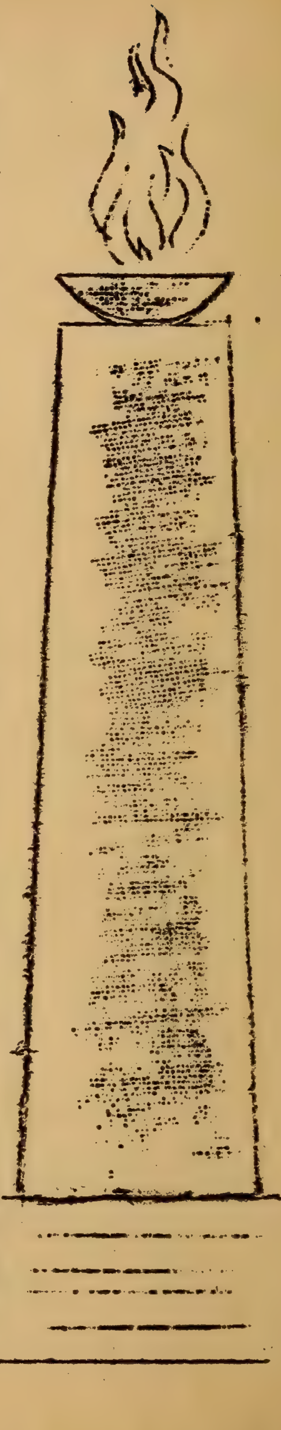

את נשמות אחינו המעפילים אשר
אבדו בגולה ובדרכים לארץ ואשר
הוטבעו בגלים זידונים ויהודים אשר
ואשר נפלו חלל בעמדם בקרב
מול צבא גרמני בחזית המולדת.
יזכור את אחינו אנשי הישוב שנרצחו
בנסעם בדרכים ובלכתם ברחוב
ובשבתם בבתיהם. יזכור את חברינו
אנשי ההגנה אשר נפלו על משמרותיהם
בשדות, בהרים, בערים, בכפרים
אשר נלחמו בחרוף נפשם להשיב
פני האויב הזדון ולכבוש מזנו
שער אחרי שער במלחמתנו זו
שאנו נלחמים על שחרור העם
ועצמאותו בארץ אבותיו...

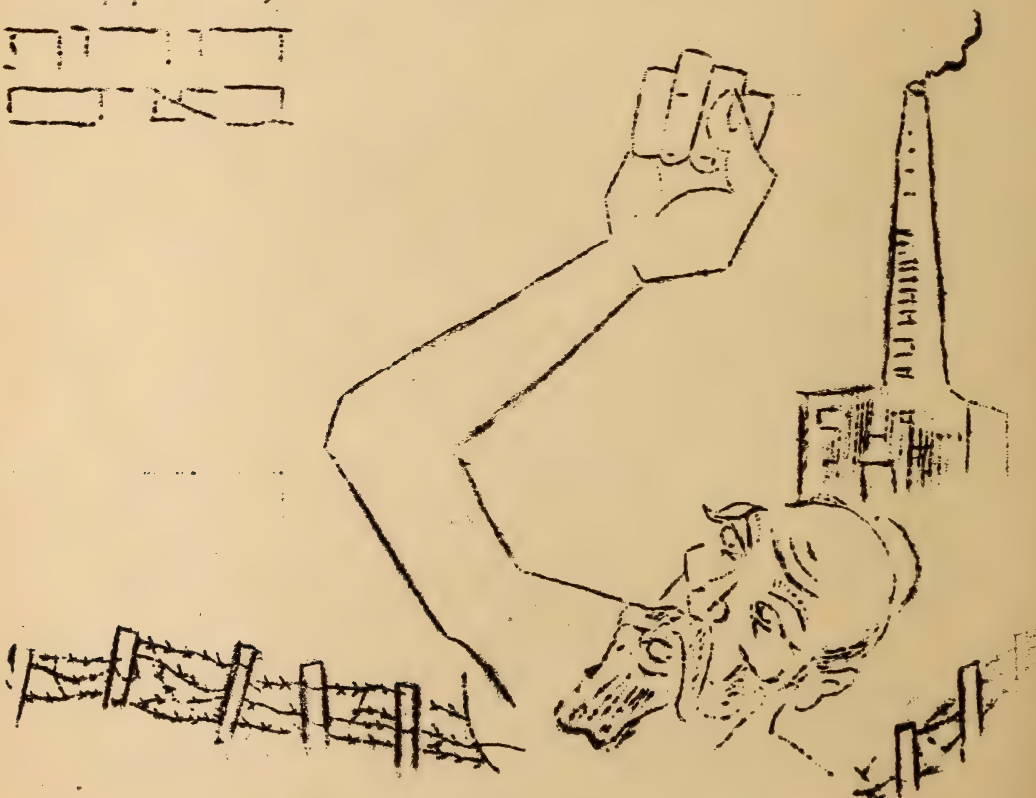
גדל חובנו למתן בנאמנות אף על פי כן, כי עוד יוקם דמם
השפוך ובית יכון איתן יתקן ורבים לעבודה
לאחוה ולעליה עם תקומת עמנו ותקומת האדם
בכל אתר ואתר

יזכור

את רבוא רבבות הנשמות של
אחינו ואחיותנו אשר הושמדו בידי
חיות אדם. אשר הובלו בקרונות
המות ונשרפו במשרפות הזועה
ואשר נכלאו ועונו ומתו במחנות
הסגר על בי מארע היהודים
יזכור את נשמות חברינו גבורי
העינות ומקדשי שם ישראל
בגטאות, ביערות, במרתפים
ונעבי האדמה. אשר שמרו
על הגחלת בלבבם ואמצו
כושלים ודוויים חשלו
במחתרת ובאו ל
אחרון את מאבלת
המרד והנקם וחרפו
נפשם על כבוד העם
כבוד האדם...

אדיר אתה הוא אבזרי ארוד יהדה
שצוך לעלמי עד. ומארת עלין
צלין נצח איתך! ישלח אל בך
מגפותיו, שישמיע בשברי
נבהלות מפניך. מפניך תברח צלמך
יהיה לזעות דלכל הנברא לנפשך
אצה ולעיניך לראוה. והיה ל
קלון בניך קללה בין הגויים
במות השחוק והבזאיה
לדורי
דורות
באים

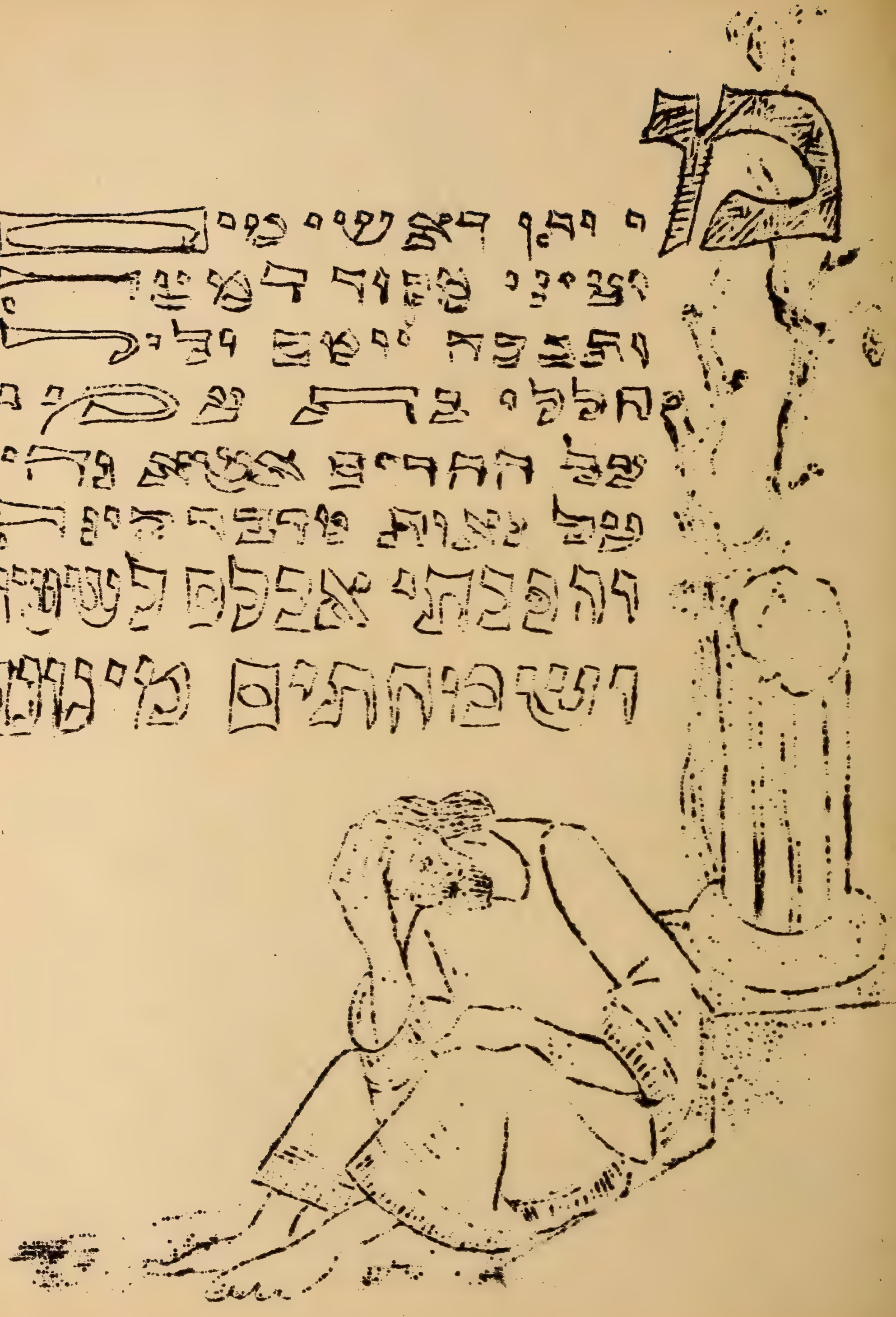

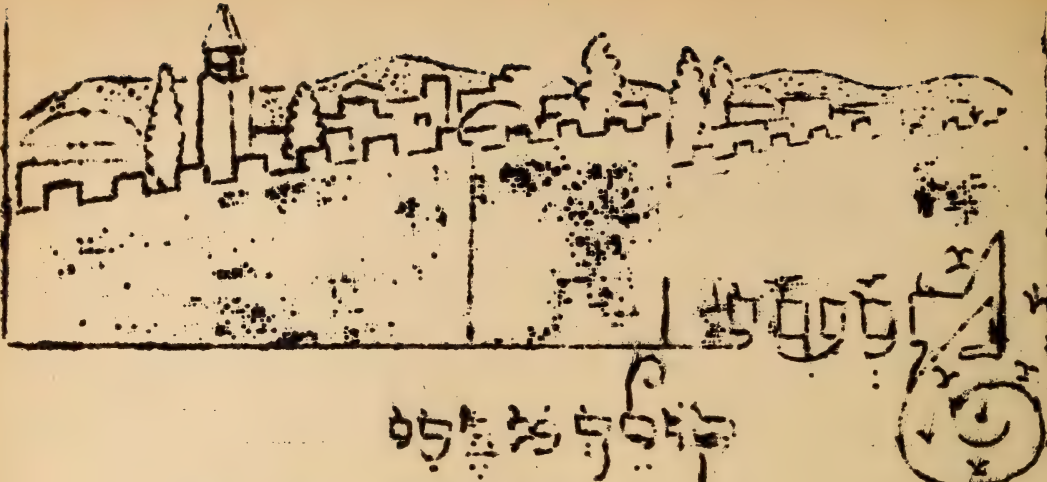
שפך

חמתך אל
הגוים אשר לא
ידעוך ועל ממלכות
אשר בשמך
לא קראו כי אכל
את יעקב ואת
נוהו השמו

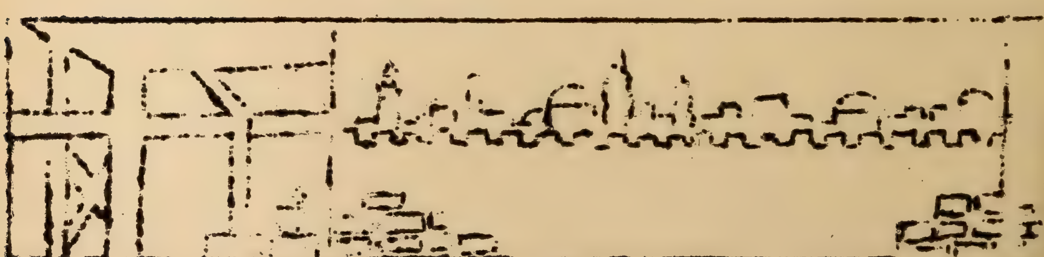
שפוך עליהם זעמך
וחרון אפך ישיגם. תרדוף
באף ותשמידם מתחת
שמי ה׳

מי יתן ראשי מים
ועיני מקור דמעה
ואבכה יומם ולילה
חללי בת עמי
על החרבן [illegible] נרהי
על צאת [illegible] היום
והפכתי אבלם לששון
ושמחתים מיגונם

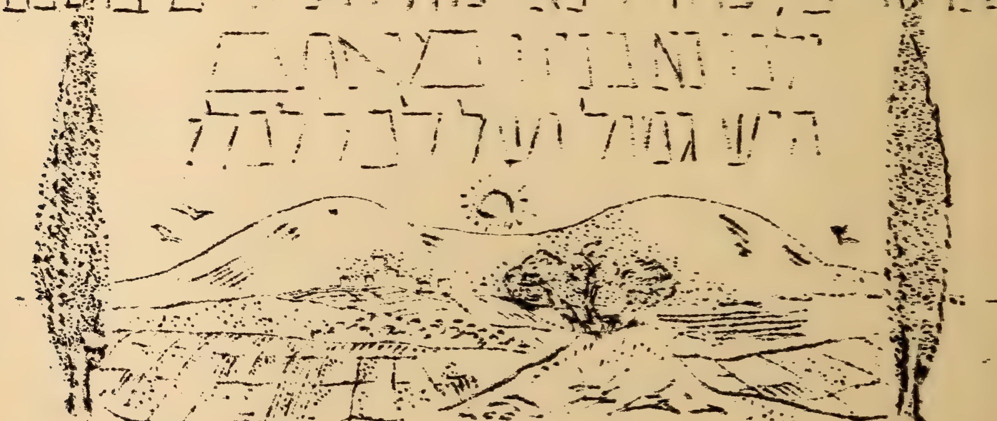

עוֹד אֶבְנֵךְ וְנִבְנֵית בְּתוּלַת
יִשְׂרָאֵל. יֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרִיתֵךְ
וְשָׁבוּ בָנִים לִגְבוּלָם. —

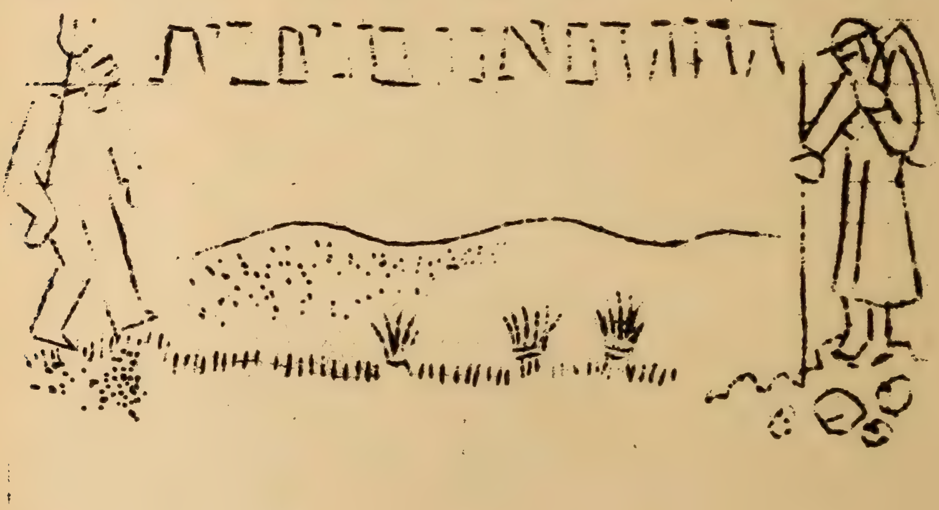

אשרי הגפרור
שנשרף והצית להבות
אשרי הלהבה
שבערה בסתרי לבבות
אשרי הלבבות
שידעו לחדול בכבוד
אשרי הגפרור
שנשרף והצית להבות

אם משהו דרוש לנו, בלי ספק הוא הרעב!
עמו נגד עינינו רק משאת נפש
אחת: שעם ומבלעדי יתגאה בארצו. בראש
אמונתנו מתאחדים. בישראל, לא על
רשעתנו ואת נאמנו, לא על צדקתנו
אנו נדרים לא על רחשי אמנו
מרבים יד כל
בנו רק מפני שכל בני אדם - האבות
שונים שונאים, אילו כל בני אדם-
האבות ביערותיהם המה, ואנחנו
אורחים, נחרץ לא מגורות זרים בגננו
להגנותנו מאתכם
הישגנו ועל לבבנו!

נכין בעד בנינו ארץ,
ארץ לא בשביל היום
אלא בשביל המחרת
בשביל הדורות הבאים
בשביל תמיד הסבה. לאחר
עשרים שנה, לאחר חמשים
שנה... לא למענו בשביל בנ
והנה אנו בונים בית

לשטף פלגי המזות
מעיני לבנית הצם
נהרו פלגי הת
מלבותירם ינשא
עם סודו ליער
זעל לארץ יהודה
ישקו אדמת השדה
והפרות לא יבלו

לדורו חשב קמשנה
הורגלו הרים ואל
תנין צמא מלא מל
חפר כל שר בינה

לחם בזין יצם הח
עבודי זרע אדמה
צבאו חילה הנה
תנואות פרי צברי

אתם הרי ישראל
ענפכם תתנו ופריכם
תשאו לעמי ישראל
כי קרבו לבוא: כי הנני
אליכם ופניתי אליכם
ונעבדתם ונזרעתם:
והרביתי עליכם אדם
כל בית ישראל כלו
ונשבו הערים והחרבות
תבנינה: ולקחתי אתכם
מן הגוים וקבצתי
אתכם מכל הארצות והבאתי
אתכם אל אדמתכם ונתתי
לכם לב חדש ורוח חדשה
אתן בקרבכם והסרתי את
לב האבן מבשרכם ונתתי
לכם לב בשר וישבתם
בארץ אשר נתתי לאבותיכם:
והרביתי את פרי העץ ותנובת
השדה למען אשר לא
תקחו עוד חרפת רעב
בגוים:

הנה

ימים באים נאם ה׳ ולא יאמרו
עוד חי ה׳ אשר העלה את בני
ישראל מארץ מצרים כי אם
חי ה׳ אשר העלה ואשר הביא
את זרע בית ישראל מארץ
צפונה ומכל הארצות אשר
הדחתים שם לא שתעקר
יציאת מצרים ממקומה אלא
שתהא שעבוד מלכיות עקר
ויציאת מצרים טפל לו. וכן
הוא אומר אל תזכרו ראשונות.
זו שעבוד מלכיות וקדמוניות
אל תתבוננו זו יציאת מצרים הנני
עושה חדשה עתה תצמח זו
מלחמת גוג ומגוג משל
למה הדבר דומה לאדם שהיה
מהלך בדרך ופגע בו זאב וניצל
ממנו והיה מספר והולך מעשה
זאב. פגע בו ארי וניצל ממנו
והיה מספר והולך מעשה ארי
פגע בו נחש וניצל שכח מעשה
שניהם והיה מספר והולך מעשה
נחש. אף כך ישראל צרות אחרונות
משכחות את הראשונות:

ביום תקומה
ועתה אל תיראו!

אם אים יהלכו הימים
ושרב און,

ליוצא ולבא אין שלום
מפני צר.

ואיך שכר לאדם ולבהמה
אין שכר;

אז לילה אל בקר
יהרד בלי מנוח

ורחובה החומה עוד
והמבל הפריח

היו חזקו וחזקו כל ידים
רפות.

דברים עזות.
כונן אדני על ירושלים.

יצאנו לשנות את פני העולם. לשים קץ
לשעבוד אדם באדם, ודקץ נעוה בחביון הדורות
מתי נולדנו? בשעה שנצנץ כבוד
ראשון הצת בלב העבד. מתי הריונו את בטננו?
בשעה שהתקומם המשפל הראשון נגד
משפילו. שבע נפש ושבע נקום, כי עמנו הצדק
ושחרור האדם. נולדנו עם הנץ החמה של
האדם המשתחרר מכל מערכות האיששות
לחרות — שם היינו, בכל שבה קטנה שלמדוכאים
בכל "יציאות מצרים" של כל העמים וכל
הדורות: על גרדום ועל מוקד, בבתי כלא
ועל בריקדות. אך גם יום שבע נפש, נקום
ונתעודד. אני יודע אשר יבואו אחרינו!
יצאו בעקבותנו, כאשר יצאנו אנחנו
בעקבות סוללי דרכנו, לפנינו. עד בוא
היום והיה דגלנו לדגל החברה
המשחררת. עד יקום האדם במלוא
קומתו ויתגלה לעין כל האוצרות הנפלאים
הצפונים בו, כשדעתו רחבה ולבו טהור
וידיו נאמנות וחייו חופש וצדק. אין עוד
עבד עברי ולא עבד כנעני, לא כושי ולא
סיני וכבוד כל אדם ראש פנה הוא לחברה
הנגאלת. בוא יבוא היום ההוא

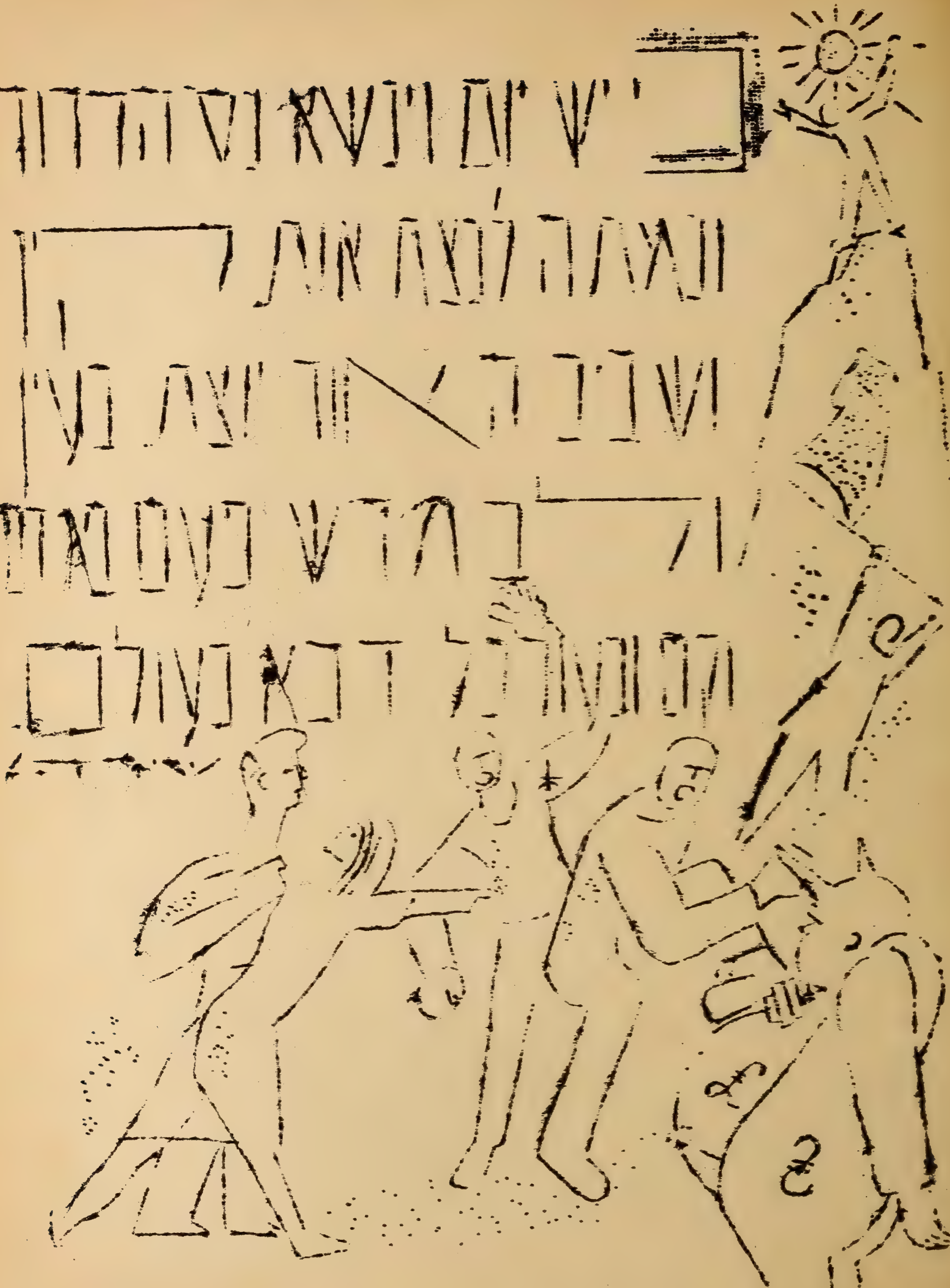
בישים ונשא נס הדור

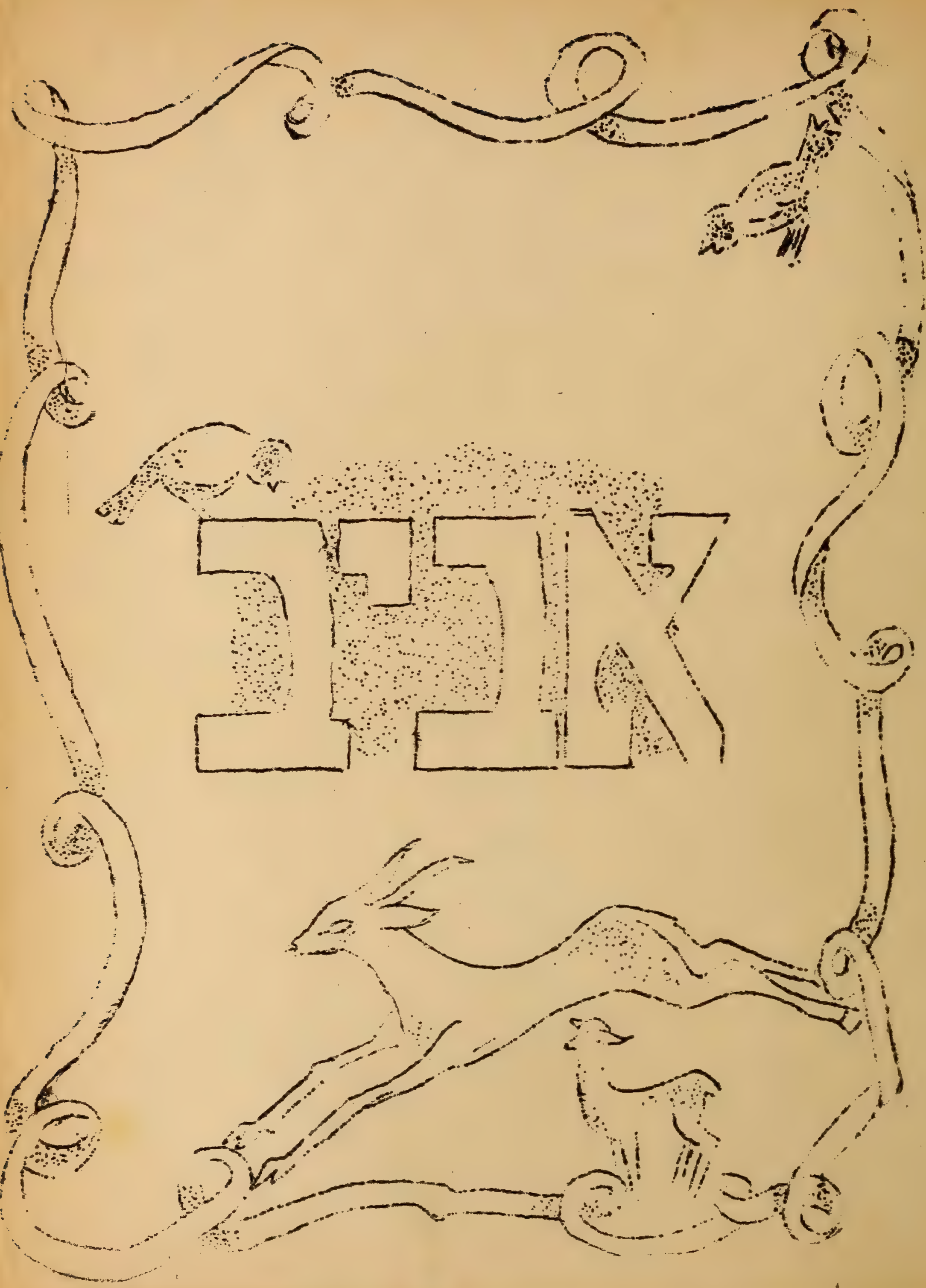
ונאה לנצח אות ך

שובו הא יצא נען

אז בחדש בעסקנו

מסגור ל דבא נעלם

אביב

ה יפית האביב
שרה באחו
צים יפרחו
חיים סביב
יפית האביב
נעמת האביב

מה יפית השלג
ים דגי פרחיח
ירגלים בריח
מאירים פני האדם
מה יפית העולם
מה נעמת העולם

מה יפית בבקר אור
בלשמה כל עושב
ישת נבי יתבסק
ישחו כל יפיצו מור

מה יפית בקר זה
מה נעמת בקר זה

טו

תולדות
חרפך שיתנו
ברכה בריצך
רבדגן ותירוש
בה פריך קיפ
ניר כה הצך

ציוה שנה סי
ולמשמרת פרי
לבדקן ולתכח
ניר בססכ
נותרת נשימו
בידי עמרי

[illegible]

הגיע ליל בטבל העולם כך
אוחד ידיד כבלדה הז אוצ
הטורים נפתחים

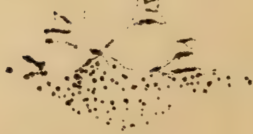

הנה זה
עומד אחר כתלנו
משגיח מן החלונות
מציץ מן החרכים:
ענה דודי ואמר
לי. קומי לך, רעיתי
יפתי ולכי לך, כי הנה הסתיו עבר.
הגשם חלף הלך לו, הנצנים נראו
בארץ, עת הזמיר הגיעה וקול
התור נשמע בארצנו
התאנה חנטה
פגיה והגפנים
סמדר נתנו
ריח.

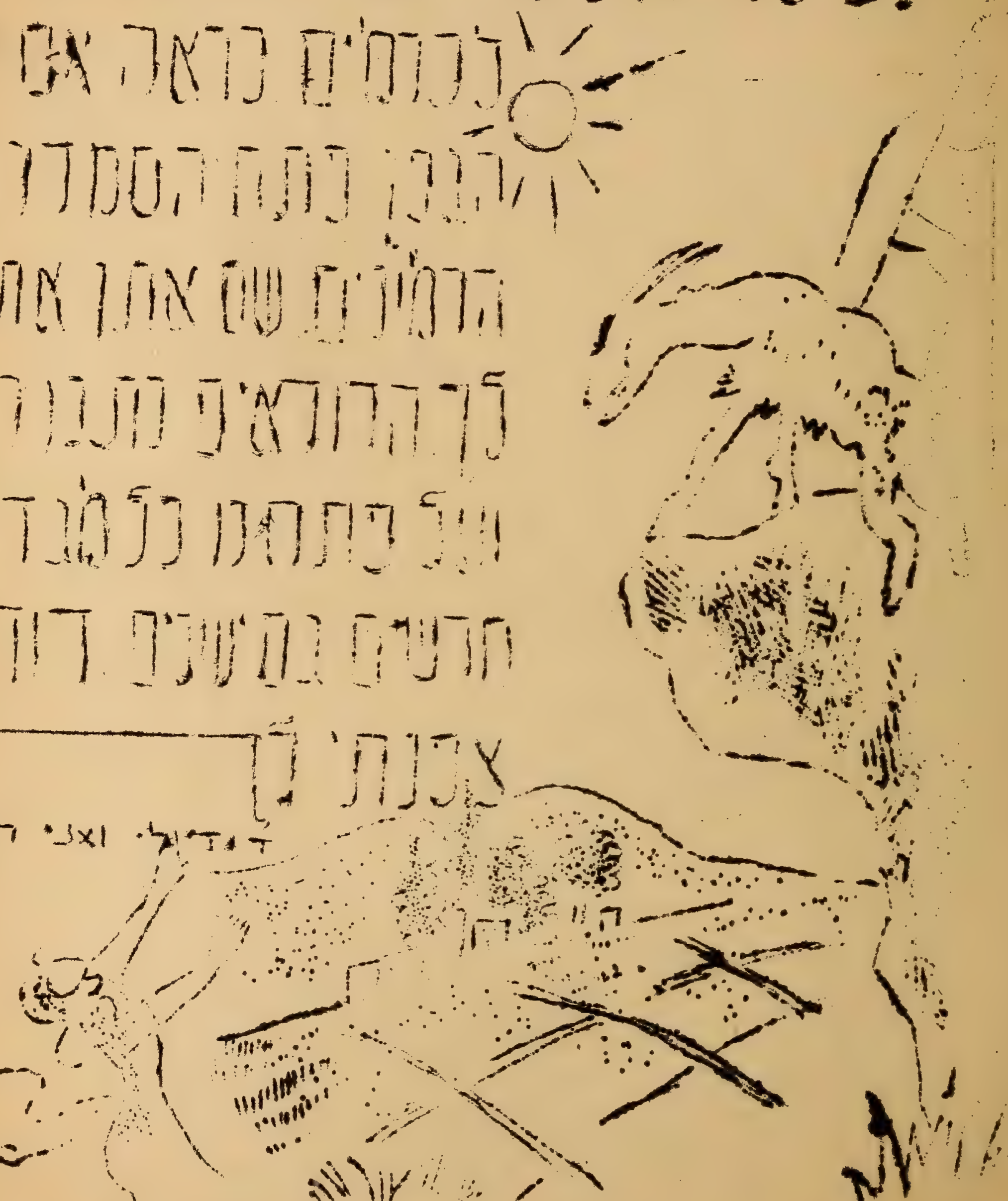

הסתיו עבר
(נ שירה.)

לכה דודי. נצא השד
נלינה בכפרים. נשכימה
לכרמים נראה אם פרחה
הגפן פתח הסמדר הנצו
הרמונים שם אתן את דודי
לך הדודאים נתנו ריח
ועל פתחינו כל מגדים
חדשים גם ישנים דודי
צפנתי לך

דודי לי ואני לשדה

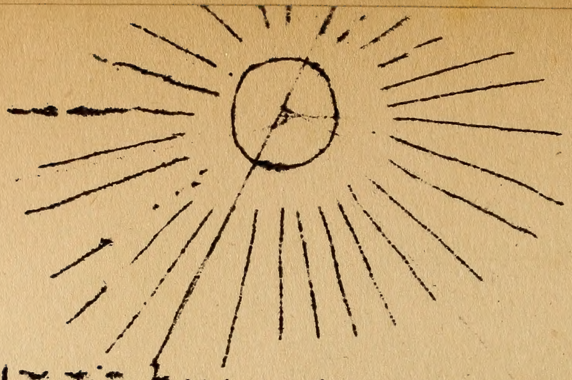
נשבה רוח אחרת
צבעו שמי [illegible]
מרחקים בהירים רחבי-
ידים – על ההר עומדת
רגלי האביב! על המגרש
עם שמש אדים חמים
משתטחים. מן העצים
הרטובים כפתורי ציצים
מתמתחים. היתה רוח אחרת
מסביב.
עוד לא פרצו הנגוהות,
אין עוד צלצלי תרועה – מאליה
התפשטה שירה זכה וצנועה
אורות רכים כמו בוקעים
ועולים – חבוי כמעט!
והנה פרץ אוצר החיים החתומים
יצא פתאום ויתן כל עוזו
הגלומים. הה הכוחות
הפוריים הגדולים!

מי לא יכיר אותנו... (שירה)

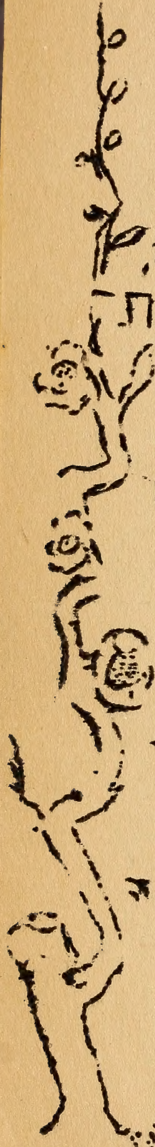
לקראת אביב נרון בקול
נכה בתוף. נרב המחול
תשיש נשמת כל חי:
אשר זרענו - יגיל. ישיה
כי בא. קרב מועד קציר
גמל יבול שדי!
גמל יבול שדי!

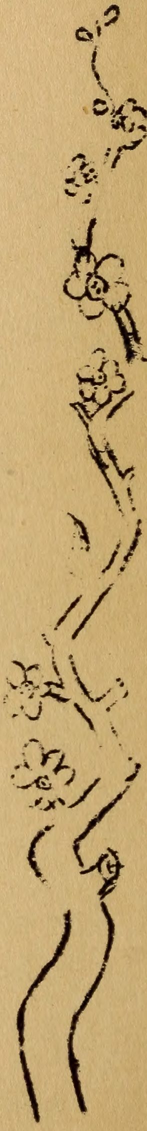

לקראת אביב היטיבו רון
אדם וכרמים וצאן
כי בר מלאו שדות,
לקול חליל נועם עליז
ישמח הנדר על הגג
ישא רגליו. ירקוד:
ישא רגליו. ירקוד

פריחה שפע של זהר! נמוגו
הערפלים. נמחו העננים
תכלת אין קץ נוהרת במרומים.
ירק עשב. דונג, נוהר בשדות
העמק. בין סלעי ההרים
כל אשר נאגר בסתר
האדמה. בחיק הבריאה
פורץ עתה בבת אחת
בגדולה חדשה וגאה.
בעתרת פרחים וירק.
הדרת צבעים ובגוונים
צבעונים. גבוהים. רבים
זוהרים היטב.
[illegible]

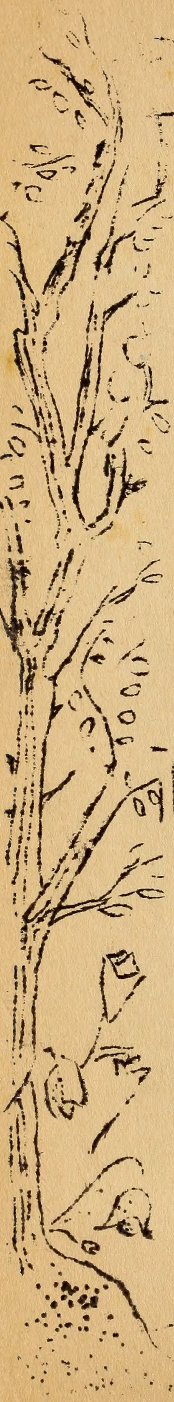

ססגון דם האביב

פראז ופרדע לפרחים

העינים שובלות בתכלת ושחק

הלבן בהמית אבני חרות. לא

כמו אמנים כלעורים מנו

לנתק הבלים שתקוה ובחו.

מצרים ארץ העבדות גם

המצוק הגוע והקרוב מצרים השמו

של האנושות - עד בדה ומך ועד

שמע משק כנפים נשברים ונשא דבר

גאולים.

